

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/B/2022/36124048426273028

**AKTUÁLNE PROBLÉMY MSP PRI ZÍSKAVANÍ
FINANČNÝCH ZDROJOV**

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/B/2022/36124048426273028

**AKTUÁLNE PROBLÉMY MSP PRI ZÍSKAVANÍ
FINANČNÝCH ZDROJOV**

Bakalárska práca

Študijný program: **Financie, bankovníctvo a investovanie**

Študijný odbor: **Ekonomia a manažment**

Školiace pracovisko: **Katedra financií**

Vedúci záverečnej práce: **Ing. Magdaléna Červeňová, CSc.**

Bratislava 2022

Patrik Tomáš Galanda

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že túto bakalársku prácu som vypracoval samostatne za pomoci pani Ing. Magdalény Červeňovej, CSc. Pri spracovaní práce som využíval teoretické poznatky z odbornej literatúry a publikačných zdrojov, ktoré sú uvedené v zozname literatúry na konci práce.

V Bratislave, dňa 22.5.2022

Abstrakt

GALANDA, Patrik Tomáš: Aktuálne problémy MSP pri získavaní finančných zdrojov. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci práce: Ing. Magdaléna Červeňová, CSc.. – Bratislava: NHF EU, 2022, 47 s.

Záverečná práca je vypracovaná na tému Aktuálne problémy malých a stredných podnikov pri získavaní finančných zdrojov. Cieľom záverečnej práce bolo analyzovať problémy malých a stredných podnikov pri získavaní finančných zdrojov a uviesť námety pre zlepšenie financovania malých a stredných podnikateľov. Jednotlivé časti záverečnej práce boli zamerané na: teoretické vymedzenie podniku ako takého, jeho funkcií a štruktúru finančných zdrojov; praktickú časť kde sa bližšie popisujú problémy malých a stredných podnikov v rôznych oblastiach získavania finančných zdrojov. Na záver je vyhodnotenie, ako by sa dali problémy zlepšiť, alebo čo je kľúčom k zlepšeniu. Výsledkom riešenia danej problematiky sú vlastné názory, podložené faktami nachádzajúcimi sa v tejto bakalárskej práci, ktoré hovoria o budúcej spolupráci malých a stredných podnikov s Európskou úniou.

Kľúčové slová:

Malé a stredné podniky, MSP, Európska únia, COVID-19, problémy, zdroje financovania

Abstract

GALANDA, Patrik Tomáš: Current problems of small and medium sized enterprises in obtaining financial resources. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. – Thesis supervisor: Ing. Magdaléna Červeňová, CSc.. – Bratislava: NHF EU, 2022, 47 pages

The thesis is elaborated on the topic of Current problems of small and medium sized enterprises in obtaining financial resources. The Aim of the thesis was to analyze problems of SMEs in obtaining financial resources and to present ideas which could help making the situation in obtaining financial resources better. This thesis consists of theoretical part, which explains enterprises in its various forms, and also explains the financing of SMEs and the practical part consists of describing different problems SMEs face in obtaining financial resources. In the end, there is an evaluation, which suggests own ideas of the author based on facts written in this thesis, that the future of obtaining financial resources lies in cooperation with European Union.

Key words: Small and medium sized enterprise, SME, European Union, COVID-19, problems, financial resources

Obsah

Úvod.....	8
Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	9
Stručný súčasný stav na území SR.....	9
Stručný súčasný stav v zahraničí	9
Základné pojmy a ich vymedzenie.....	10
Členenie podniku	10
Funkcia Malých a stredných podnikov	14
Zdroje financovania malých a stredných podnikov	16
Priame a nepriame financovanie	16
Štruktúra finančných zdrojov.....	16
Financovanie z fondov EÚ.....	18
Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	21
Výsledky práce.....	21
COVID-19.....	21
Podpora zo strany Európskej Únie.....	24
Opatrenia v oblasti finančných nástrojov.....	28
SBAfE – Prístup k financiám.....	34
Horizont Európa.....	38
Excelentná veda	38
Globálne výzvy a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.....	38
Inovatívna Európa	39
Implementácia Horizont Európa	39
Diskusia.....	40
Záver	43
Zoznam použitej literatúry	45
Zoznam tabuliek	48

Úvod

Malé a stredné podniky tvoria drvivú väčšinu podnikateľských subjektov v Európskej únii a aj vo svete. Tieto podniky môžu čeliť rôznym problémom z hľadiska počtu zákazníkov, konkurencie, prístupu k financovaniu, nákladov na výrobu alebo prácu, dostatku pracovnej sily, atď...

Cieľom tejto bakalárskej práce je identifikovať hlavné problémy pri získavaní finančných zdrojov a na základe analýzy hlavných problémov zadefinovať a navrhnúť spôsoby riešení pri získavaní finančných zdrojov malých a stredných podnikov.

V prvej kapitole sa v práci venujeme základnému vymedzeniu podniku, z rôznych hľadísk a kritérií. Taktiež sa zaoberáme rozdelením finančných zdrojov a funkciami podniku.

V praktickej časti bakalárskej práce sa bližšie pozrieme na aktuálne problémy malých a stredných podnikov pri získavaní finančných zdrojov. V posledných pár rokoch sme ako spoločnosť zažili mnoho udalostí, ktoré pohli svetom. Jedna z nich je celosvetová pandémia COVID-19, ktorá sa dotkla ako obyvateľov, tak aj podnikateľských subjektov zo sveta malých a stredných podnikateľov. V bakalárskej práci uvádzam výstupy auditu, ktorý vyhodnotil prístup k financovaniu na území Slovenskej republiky v roku 2020 a poukážeme aj na význam programu Horizont Európa, ktorý môže dopomôcť k pretvoreniu doterajšieho spôsobu výroby na udržateľnejší, vďaka podpore inovácií.

V záverečnej časti bakalárskej práce na základe analýzy problémov malých a stredných podnikov navrhujem spôsoby riešenia pri získavaní finančných prostriedkov, čo je kľúčom k zlepšeniu postavenia a fungovania malých a stredných podnikov. Výsledkom riešenia danej problematiky sú vlastné názory, podložené faktami, ktoré uvádzam vo svojej bakalárskej práci, s akcentom na posilňujúcu spoluprácu malých a stredných podnikov v rámci rôznych projektov pri získavaní finančných prostriedkov v súčinnosti s Európskou úniou

Verím, že táto bakalárska práca pomôže jednotlivcom v spoločnosti, ktorí by sa chceli zaujímať o aktuálne problémy malých a stredných podnikov a ako by sa dali riešiť, poprípade ako ich krajiny vyriešili. Okrem iného sa táto bakalárska práca môže do budúcnosti stať míľnikom, ktorý preukazuje aká bola situácia v danom období.

Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Stručný súčasný stav na území SR

Na základe údajov zo *Správy o stave malého a stredného podnikania na Slovensku*, malé a stredné podniky tvorili v roku 2020 na území SR 99,9 % podiel v rámci sektora podnikov. Rastový trend početnosti malých a stredných podnikov dosahoval úroveň iba 0,3%, avšak za predchádzajúce obdobie to bolo 6,3%. Počet aktívnych malých a stredných podnikov je 597 171. V porovnaní s údajmi za predchádzajúce obdobie to je nárast o takmer 2 tisíc subjektov. Podiel mikropodnikov na území SR tvorí až 97,2%, vďaka čomu je Slovenská republika krajinou, ktorá má najvyšší podiel mikropodnikov v rámci krajín EÚ.

Najvýznamnejšie zastúpenie z hľadiska odvetví v rámci MSP má na trhu sektor služieb, ktorý má 47,4 % podiel, konkrétne je to 282 945 subjektov. Takmer jednu pätinu subjektov tvoria subjekty v odvetví stavebníctva, je to 18,1% a 108 136 subjektov. Trojicu najpočetnejších oblastí uzatvára obchod, ktorého je na trhu 16,9% a 101 066 subjektov. V oblasti priemyslu a pôdohospodárstva, ktoré sú tiež celkom početné skupiny sú konkrétne hodnoty 13,6% a 81 149 a 4,0% a 23 875 subjektov.¹

Stručný súčasný stav v zahraničí

Malé a stredné podniky zohrávajú dôležitú úlohu vo väčšine ekonomík, avšak najdôležitejšie sú pre rozvojové krajiny. Sú najväčším prispievateľom pre nové pracovné miesta a celosvetový ekonomický rozvoj. Predstavujú zhruba 90% podnikov a zastupujú viac ako 50% celkovej zamestnanosti vo svete. Klasické malé a stredné podniky, tak ako ich poznáme zadefinované, podľa právnych predpisov tvoria až 40% hrubého domáceho produktu v oblasti rozvojového trhu. Tieto čísla by boli znamenite vyššie, ak by sa do nich mohli započítavať aj malé a stredné podniky, ktoré operujú v šedej ekonomike. Podľa odhadov, bude potrebných viac ako 600 000 000 pracovných miest do roku 2030, aby sa zvládlo absorbovať rastúcu svetovú pracovnú silu, čo znamená, že rozvoj malých a stredných podnikov je vysokou prioritou pre vlády po celom svete. V oblasti rozvojového trhu je 7 z 10 pracovných pozícií tvorených práve malými a strednými podnikmi.

Medzinárodná finančná korporácia odhaduje, že 65 miliónov podnikov, alebo 40 % malých a stredných podnikov v rozvojových krajinách nie je dostatočne financovaných, konkrétne sú v deficite 5,2 bilióna dolárov každý rok, čo je zhruba 1,4 násobok terajšieho

¹ Slovak Business Agency, *Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2020*, dostupné na: http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/11/Sprava-o-stave-MSP-2020_final-1.pdf

financovania v oblasti malých a stredných podnikov. Východná Ázia a Tichomorie predstavujú 46% podiel na finančnej medzere, Latinská Amerika a Karibik 23% a Európa a Stredná Ázia 15%. Objem finančnej medzery sa líši v závislosti od regiónov. Regióny Latinskej Ameriky a Karibiku, Strednej Ázie a severnej Afriky majú najväčšiu finančnú medzeru v objeme 87%-88%.²

Základné pojmy a ich vymedzenie

Na pochopenie uvedenej témy si musíme najprv vymedziť základné pojmy, s ktorými budeme neskôr pracovať.

Činnosť podnikania môžeme chápať podľa definície v Zbierke zákonov, ktoré podnikanie definujú, že to je „sústavná činnosť vykonávaná samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.“³ Z uvedenej definície teda môžeme pochopiť, že podnikateľ je daná osoba, ktorá túto činnosť vykonáva.

Z Obchodného zákonníka chápeme podnik ako „súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.“⁴

Členenie podniku

Podnik možno rozčleniť podľa viacerých kritérií a hľadísk, ktoré si vymenujeme.

Členenie podniku podľa kvalitatívnych a kvantitatívnych kritérií

Podniky sa primárne delia na malé podniky, stredné podniky a veľké podniky. Na určenie veľkosti podniku sa používajú kvalitatívne a kvantitatívne kritériá:⁵

- kvalitatívne kritéria sú organizačná štruktúra, postavenie na trhu, lokalizácia podniku a vzťah vlastníkov a manažmentu podniku
- kvantitatívne kritériá sú počet zamestnancov, obrat podniku majetok či kapitál a zisk.

² Údaje z The World Bank, dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/topic/sme/finance>

³ Zákon č. 513/1991 z Obchodného zákonníka

⁴ Tamtiež

⁵ Majdúchová, H. a Neumannová, A. Podnikové hospodárstvo pre manažérov, 2008, s. 27

Členenie podniku podľa veľkosti podniku

Určovanie veľkosti podniku podľa počtu zamestnancov zaviedla Európska únia a to hlavne na:⁶

- mikropodnik (veľmi malý podnik) – počet zamestnancov od 1 do 9,
- malý podnik – zamestnanci od 1 do 49, ročný obrat maximálne 7 mil. EUR, výsledok hospodárenia najviac 5 mil. EUR,
- stredný podnik – zamestnáva menej ako 250 ľudí, obrat max. 40 mil. EUR, výsledok hospodárenia dosahuje maximálne 27 mil. EUR,
- veľký podnik – počet zamestnancov nad 250.

Členenie podniku podľa právnej formy

Charakterizovať typ podniku vieme aj na iných základoch ako je veľkosť podniku. Je to napríklad podľa odvetvia a odboru činnosti a najmä podľa právnej formy, v zmysle platných právnych predpisov Slovenskej republiky:⁷

- Podnik jednotlivca – je vlastníctvom jedinej osoby, ktorá zodpovedá za vedenie podniku a sama spravuje kapitál podniku a je zodpovedná za činnosť podniku a za jeho záväzky, za ktoré ručí celým svojím majetkom,
- Verejná obchodná spoločnosť – združuje fyzické a právnické osoby na základe spoločenskej zmluvy za účelom podnikania a jej spoločníci, ktorých postavenie a rozhodovanie vo veciach podniku je rovnocenné, ručia za záväzky spoločnosti celým svojím majetkom. Postavenie spoločníkov však môže byť rozdielne, pokiaľ sa tak dohodnú v spoločenskej zmluve,
- Komanditná spoločnosť – združuje fyzické a právnické osoby, ktoré sú delené na komplementárov, ktorí ručia za záväzky spoločnosti do výšky svojho celého majetku a komanditistov, ktorí ručia len do výšky nesplatennej časti svojho vkladu,
- Spoločnosť s ručením obmedzeným – ide o kapitálovú spoločnosť typickú pre malé a stredné podniky a zakladaná je jednou alebo viacerými osobami na základe spoločenskej zmluvy. Spoločnosť ručí za svoje záväzky celým svojím

⁶ Sedlák, M a kolektív. Podnikové hospodárstvo, 2007, s. 64

⁷ Vlachynský, K. a kol. Podnikové financie, 2006, s. 53-56

- majetkom a jednotliví spoločníci do výšky svojho nesplatného vkladu do spoločnosti. O výplate zisku alebo úhrade straty rozhoduje valné zhromaždenie,
- Akciová spoločnosť – právna forma typická pre veľké podniky, ktorej základné imanie je sústredené predajom akcií s istou menovitou hodnotou, ktoré sú obchodovateľným cenným papierom. Spoločnosť má istú hierarchiu v jej riadení a to valné zhromaždenie, predstavenstvo a dozornú radu. Spoločnosť ručí za svoje záväzky celým svojím majetkom a jednotliví akcionári len do výšky ich nesplatnej hodnoty akcií,
 - Družstvo – je spoločenstvo fyzických a právnických osôb, ktorej základné imanie tvorí súhrn členských vkladov, ktorých výška je zväčša určená v stanovách družstva. Orgánom družstva je predstavenstvo, členská schôdza a kontrolná komisia, prípadne iné, ktoré boli určené v stanovách.

Členenie podniku podľa charakteru produktu

Do tejto kategórie spadajú podniky, ktoré produkujú výrobky, ale aj podniky, ktoré poskytujú služby. Tie sú:⁸

- Výrobné podniky – ich produktom sú už hotové výrobky, alebo výrobky určené na ďalšie spracovanie a k týmto podnikom patria:
 - Podniky prvovýroby, ktoré produkujú také výrobky, ktoré sú získavané z prírody a pri ich získavaní je za potreby vynaložiť ľudské úsilie. Sú to:
 - Pôdohospodárske podniky,
 - Podniky zaoberajúce sa rybolovom,
 - Podniky druhovýroby – tieto podniky už spracovávajú produkty. Sú to:
 - Podniky vyrábajúce výrobné prostriedky,
 - Podniky vyrábajúce výrobky.
- Nevýrobné podniky – ich produktom je teda služba. Patria medzi ne:
 - Obchodné podniky,
 - Sprostredkovateľské podniky,
 - Dopravné podniky,
 - Banky a podniky poskytujúce finančné služby,
 - Pošty a telekomunikačné podniky,
 - Hotely a reštaurácie,

⁸ Sedlák, M a kolektív. Podnikové hospodárstvo, 2007, s. 64

- Podniky ostatných služieb.

Členenie podľa príslušnosti podniku k hospodárskemu odvetviu

Podniky taktiež vieme určiť podľa príslušnosti k hospodárskemu odvetviu a podľa charakteru výsledkov činností jednotlivých podnikov.⁹ Takýmito podnikmi sú:

- Poľnohospodárske podniky,
- Lesnícke podniky,
- Priemyselné podniky
- Stavebné podniky,
- Dopravné podniky,
- Obchodné podniky,
- Peňažné podniky a Poist'ovacie podniky.

Členenie podniku podľa významnosti výrobného faktora

Podľa významnosti výrobného faktora je možno rozdeliť podniky do štyroch základných skupín podľa náročnosti.¹⁰ Sú to:

- Pracovne náročné – Podniky, ktoré sú orientované na ľudské zdroje, kde sa prejavuje vysoký podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch
- Materiálovo náročné – Podniky, ktoré sú náročné na materiál, vstupy. Tieto podniky majú vysokú spotrebu surovín a majú vysoký podiel materiálových nákladov na celkových nákladoch.
- Kapitálovo/Investične náročné – Podniky, v ktorých je vysoká spotreba kapitálu, najmä finančných zdrojov. Vlastnia mnoho zariadení, na ktoré sú viazané vysoké objemy kapitálu, a v ktorých vysoký podiel na celkových nákladoch tvoria odpisy
- Palivovo-energeticky náročné – Podniky, ktorých prevádzka vyžaduje vysoké množstvo energetických vstupov.

Členenie podniku podľa sektorov do ktorých spadá

Do tohto členenia zaraďuje podniky podľa toho akej časti národného hospodárstva sa podnik venuje.¹¹ Tieto môžu byť:

⁹ Chapčáková, A. a kol. Podnikanie v malých a stredných podnikoch, 2010

¹⁰ Veber, J. a Srpová, J. a kol. Podnikání malé a střední firmy, 2008

¹¹ Sedlák, M a kolektív. Podnikové hospodárstvo, 2007, s. 64

- Podniky primárneho sektora – Podnik, ktorého produkty sa získavajú z prírody a ľudskou prácou.
- Podniky sekundárneho sektora – Podnik, ktorý produkuje tovary investičného a spotrebného charakteru, ku ktorým radíme podniky spracovateľského priemyslu a stavebné podniky.
- Podniky terciárneho sektora – Podnik, ktorý svojou činnosťou produkuje služby.

Členenie podniku podľa vlastníctva

Podniky v tomto členení delíme podľa toho, kto je vlastníkom.¹² Podniky z tohto hľadiska delíme na:

- Súkromné podniky – Vlastník je fyzická alebo právnická osoba. Tieto podniky môžeme následne členiť na:
 - Domáce, tuzemské podniky,
 - Zahraničné podniky,
 - Podniky so zahraničnou účasťou.
- Verejné podniky – Tieto podniky zakladajú miestne, alebo ústredné orgány štátnej správy ako sú napríklad mesto, obec, vyšší územný samosprávny celok, štát a podobne. Delíme ich na:
 - Štátne podniky,
 - Samosprávne podniky.
- Zmiešané podniky – Tieto podniky majú kombináciu súkromného a verejného vlastníctva. Vlastníctvo a financovanie podniku sú vzájomne dopĺňajúce sa kritéria, a vzhľadom na to podniky možno deliť na:
 - Podniky ziskové, ktoré sú financované z príjmov z podnikateľskej činnosti
 - Podniky neziskové, ktoré sú financované z verejných alebo súkromných financií

Funkcia Malých a stredných podnikov

Vo všeobecnosti sú malé a stredné podniky považované za prvok, ktorý vo veľkom stabilizuje spoločnosť a ekonomiku, pretože zohrávajú veľkú úlohu v rozličných sektoroch

¹² Marková, H. Daňové zákony, 2005

a týkajú sa takmer celej spoločnosti. Malé a stredné podniky spĺňajú rôzne funkcie, ktoré sa tvorili časom, rovnako ako malé a stredné podniky. Primárne rozdelenie týchto funkcií si bližšie rozoberieme¹³:

- Obchodná funkcia – Táto funkcia sa začína predajom a končí sa nákupom. Súvisí s ňou aj funkcia reklamy a servisu.
- Výrobná funkcia – Týka sa výrobných transformačných procesov, ktoré pretvárajú vstupy na výstupy. Výstup môže byť nejaký výrobok, alebo služba. Jej súčasťou sú aj výskumno-vývojová funkcia, funkcia údržby a opráv, investičná funkcia, funkcia prípravy výroby a iné.
- Ekonomická funkcia – Primárnou úlohou tejto funkcie je tvoriť hodnotu. Výsledkom procesov v podniku je tovar, poprípade služba s určitou cenou, ktorá je prijatá trhom. Sprevádzajú ju funkcie financovania, účtovná funkcia a mzdová funkcia.
- Právna funkcia – Vďaka tejto funkcii môže podnik vytvoriť právne funkčný celok. Podnikové predpisy sú výsledkom právnych vzťahov medzi podnikom a jeho okolím. Jej súčasťou sú pracovno-právna funkcia a hospodársko-právna funkcia.
- Sociálna funkcia – Hlavnou úlohou sociálnej funkcie je uspokojovanie potrieb zamestnancov, samosprávy a tvorba infraštruktúry. Funkcie vzdelávania, bytová funkcia, zamestnanecká funkcia, zdravotnícka funkcia a mzdová funkcia tejto funkcii napomáhajú.
- Ponuková funkcia – Podniky tvoria služby a tovary, neskôr ich ponúkajú na trhu, kde ich zákazníci nakupujú.
- Zamestnanecká funkcia – Na trhu práce podniky tvoria pracovné príležitosti, ktoré môžu ľudia využiť.
- Vzdelávacia funkcia – Podniky sú schopné poskytnúť zamestnancom vzdelávanie v určitom sektore. Tým pádom sú zamestnanci viac pripravení na prácu v ich odvetví.
- Rastová funkcia – Napomáha jej stupeň odbornosti zamestnancov a technická vyspelosť podniku. Vďaka dostatku finančných prostriedkov pomáha nasledovnému rozvoju podniku.

¹³ Veber, J. a Srpová, J. a kol. Podnikání malé a střední firmy, 2008

Zdroje financovania malých a stredných podnikov

Malé a stredné podniky na prevádzkovanie svojej činnosti potrebujú finančné zdroje. MSP nemajú dostatok kapitálu a preto sa snažia využiť na financovanie všetky dostupné zdroje. Taktiež nemajú prístup k niektorým finančným zdrojom a pre väčšinu subjektov je anonymný kapitálový trh neprístupný.¹⁴

Priame a nepriame financovanie

Pri priamom financovaní je priamy styk medzi subjektom, ktorý má voľné prostriedky a subjektom, ktorý ich chce využiť. Prvý subjekt sprístupňuje svoje voľné prostriedky tým, že za ne nakúpi cenné papiere ako sú napríklad akcie, obligácie alebo pokladničné poukážky. Druhý subjekt získa prostriedky emisiou, predajom cenných papierov, alebo čerpaním úveru od veriteľa. Tento spôsob financovania môže byť ohrozený, ak sa nenájdu vhodní partneri transakcie.

V nepriamom financovaní medzi tieto dva subjekty vstupuje finančný sprostredkovateľ, ktorým môže byť banka, poisťovňa, atď. Finančný sprostredkovateľ získava na finančnom trhu prostriedky od subjektov tvoriacich si úspory tým, že si vydáva cenné papiere. Získané prostriedky takýmto spôsobom neskôr poskytuje záujemcom a to tak, že nakúpi ich cenné papiere, avšak často to býva formou úverov.¹⁵

Štruktúra finančných zdrojov

Finančné zdroje podniku je možno rozdeliť do viacerých kategórií. Tie sú napríklad¹⁶:

- Podľa účelu – Posudzuje sa účel, na ktorý sú finančné zdroje určené a tým pádom sú zdroje delené na kapitál, alebo ako peniaze. Keď zdroje slúžia na zriadenie, rozšírenie alebo modernizáciu prevádzky, vtedy hovoríme o kapitále. Ak zdroje slúžia na zabezpečenie platobnej schopnosti a likvidity podniku, tak hovoríme o peniazoch.
- Podľa času – Zdroje sa z tohto hľadiska delia na trvalé, dlhodobé alebo krátkodobé. Je to podľa toho, na aký dlhý čas sú zdroje podniku k dispozícii.
- Podľa prameňa – V tomto prípade sa posudzuje prameň z ktorého zdroje prichádzajú. Členíme ho na externý, kedy zdroje sú v podobe úverov, pôžičky,

¹⁴ Lisý, J. a kol. Ekonomia, 2002

¹⁵ Vlachynský, K. a kol. Podnikové financie – 1. časť, 1993

¹⁶ Tamtiež

alebo dotácií a na interný, ktorý môže mať formu zisku po zdanení zníženého o dividendy, alebo odpisov z investičného majetku.

- Podľa vlastníctva – Zdroje v ponímaní tohto členenie môžu byť vlastné, alebo cudzie. Vlastné zdroje sú interné zdroje, ktoré majú formu pôvodných a dodatočných vkladov vlastníkov. Vlastné zdroje má podnik neustále k dispozícii a tvoria vlastné imanie podniku. Cudzie zdroje majú podobu úverov, pôžičiek a záväzkov.

Finančné zdroje vieme rozlíšiť aj na tie, ktorými sa financuje dlhodobý majetok a na tie, ktorými sa financuje obežný majetok. Pod dlhodobými a strednodobými zdrojmi chápeme obligácie, finančné úvery, lízing, forfaiting. Pod zdrojmi, ktoré financujú obežný majetok sú obchodné úvery, stále pasíva, preddavky od odberateľov a bankové úvery.¹⁷

Podľa *Fetisovovej a kol.* vieme z väčšieho hľadiska rozlišovať finančné zdroje aj na štandardné a alternatívne.¹⁸

Štandardné finančné zdroje

Štandardné finančné zdroje sú zdroje, ktoré sa v bežnej praxi používajú a podniky sú s nimi oboznámené. Ich vnútorné delenie je na externé a interné.

Externé štandardné finančné zdroje delíme na vlastné a cudzie. K vlastným patria vklady vlastníkov. Vklad vlastníka získava podnik pri založení podniku. Je to prvotný kapitál podniku. Vklad je možné zvýšiť, ak v budúcnosti bude potrebný ďalší kapitál a podnik by mal nedostatok zdrojov. Tieto vklady nemusia mať peňažnú formu, ale môže to byť aj hnutelný a nehnuteľný majetok. Medzi cudzie zdroje zaradíme bankové úvery, obligácie, lízing, faktoring, forfaiting, dodávateľský úver, obchodný úver, zmenky a preddavky.¹⁹

Úver je jedným z najčastejších foriem externého cudzieho financovania. Je to vzťah medzi veriteľom, ktorý poskytuje finančný zdroj a dlžníkom, ktorý ho prijíma, avšak pri tom vzniká dlžníkovi dlh v prospech veriteľa. Dlžník musí splatiť svoj dlh, podľa vopred stanovených podmienok. Môže byť členený podľa subjektu, ktorý úver poskytuje, podľa

¹⁷ Fetisovová, E., Vlachynský, K. a Sirotko, V. *Financie malých a stredných podnikov*, 2004

¹⁸ Tamtiež

¹⁹ Tamtiež

objektu ktorý sa úveruje, podľa formy poskytnutia a techniky úverovania, podľa doby, na ktorú sa úver poskytuje, podľa spôsobu ručenia a podľa spôsobu splácania.²⁰

Pod interné štandardné finančné zdroje zaraďujeme odpisy, zisk, zdroje z predaja majetku, zdroje z využívania racionalizačných opatrení a zdroje z využívania vedecko-technického pokroku.²¹

Alternatívne finančné zdroje

Medzi alternatívne finančné zdroje zaraďujeme netradičné formy financovania ako sú financie zo štrukturálnych fondov, pomoc zo strany štátu, alebo rizikový kapitál. V rámci pomoci zo strany štátu chápeme dotácie, úverové programy, príspevkové programy a záručné programy.²² Ohľadom alternatívnych finančných zdrojov sa názory líšia v prípade zaradenia faktoringu, lízingu, forfaitingu a franchisingu. V tomto prípade sa prikláňame názorom *Belanovej, K.*, ktorá ich vníma ako alternatívne finančné zdroje.²³

Lízing je jedným z najvyužívanějších spôsobov financovania podniku v členských krajinách Európskej únie. (*Tabuľka 2*) Je to taká forma financovania, pri ktorej je možné si na isté časové obdobie prenajať majetok, a teda vlastniť kapitál. Tento kapitál sa následne spláca s akontáciou. Vzniká tu vzťah prenajímateľa, lízingovej spoločnosti a dlžníka. Lízingová platba v sebe zahŕňa časť obstarávacej ceny majetku a lízingovú maržu, z ktorej prenajímateľ zarába.²⁴

Financovanie z fondov EÚ

Na financovanie podnikov je možné čerpať financie z fondov EÚ. Tieto fondy sú zriadené v rámci štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ. Medzi štrukturálne fondy patria Európsky sociálny fond (ESF), Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), Kohézny fond (KF) a Európsky námorný a rybársky fond (ENRF). Okrem týchto zmienených poznáme aj Európsky investičný fond (EIF) a Európsku investičnú banku (EIB)²⁵

²⁰ Vlachynský, K. a kol. Podnikové financie – 1. časť, 1993

²¹ Fetisovová, E., Vlachynský, K. a Sirotko, V. Financie malých a stredných podnikov, 2004

²² Tamtiež

²³ Belanová, K. Teória a politika podnikateľských financií, 2010

²⁴ Tamtiež

²⁵ Európska komisia, internetová stránka dostupná na: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_sk

Európsky fond regionálneho rozvoja

Slúži na podporu vyváženého rozvoja v rôznych regiónoch EÚ.

Európsky sociálny fond

Jeho úlohou je podporovať projekty v oblasti zamestnanosti v celej Európe a investuje do ľudského kapitálu Európy, teda do pracovníkov, mladých ľudí a všetkých ľudí, ktorí si hľadajú zamestnanie.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

Tento fond sa zameriava na riešenie výziev, ktoré sa nachádzajú vo vidieckych oblastiach EÚ.

Kohézny fond

Kohézny fond poskytuje fondy na dopravné a environmentálne projekty v krajinách, v ktorých je hrubý národný dôchodok na obyvateľa nižší ako 90% priemeru EÚ. V rokoch 2014-2020 to boli krajiny: Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Estónsko, Grécko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko.

Európsky námorný a rybársky fond

Európsky námorný a rybársky fond pomáha rybárom pri prechode na udržateľný spôsob rybolovu a pobrežným spoločnostiam pri diverzifikácii ich hospodárstiev, čím zlepšuje kvalitu života v európskych pobrežných oblastiach.

Európsky investičný fond

Je to špecializovaná finančná inštitúcia, ktorá bola založená rozhodnutím Rady guvernérov Európskej investičnej banky 25. mája 1994. Zakladajúcimi členmi sú Európske spoločenstvo, ktoré je zastúpené Európskou komisiou, Európskou investičnou bankou a skupinou európskych bánk a ďalších finančných inštitúcií. Európsky investičný fond sídli v Luxemburgu a funguje ako hlavný fond fondov na trhu s rizikovým kapitálom, ktorý ponúka malým a stredným podnikom úverové záruky a poskytuje pre ne finančné poradenstvo. Vystupujú tu finanční sprostredkovatelia, ktorí sprístupňujú financovanie cez EIF. Tento fond využíva vlastné zdroje, ale aj prostriedky, ktoré do fondu zverili akcionári,

alebo tretie strany.²⁶ Na pomoc MSP je tu konkrétne iniciatíva JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*; Spoločné európske zdroje pre veľmi malé až stredné podniky), ktorá ponúka členským štátom EÚ možnosť čerpať časť svojich štrukturálnych fondov Európskej únie prostredníctvom národných a regionálnych riadiacich orgánov na účely financovania MSP vo forme vlastného kapitálu, pôžičiek alebo záruk formou revolvingového holdingového fondu, ktorý pôsobí ako zastrešujúci fond. Táto iniciatíva je vytvorená Európskou komisiou a Európskym investičným fondom, ktorý je súčasťou Európskej investičnej banky. JEREMIE funguje na báze finančných sprostredkovateľov a teda nepracuje priamo s MSP. Tým Holdingový fond poskytuje finančné nástroje adresované pre MSP vrátane záruk a protizáruk, záruk s vlastným kapitálom, pôžičiek, sekuritizácie, rizikového kapitálu, fondov spájajúcich podnikateľských anjelov a fondov na prenos technológií. Finanční sprostredkovatelia následne poskytujú MSP pôžičky a majetkovú účasť. Holdingový fond vypracuje investičnú stratégiu pred podpísaním zmluvy o financovaní v rámci iniciatívy JEREMIE medzi EIF a ústrednou verejnou správou členského štátu EÚ. Toto rozhodnutie sa prijíma za účasti investičnej komisie.²⁷

Európska investičná banka

Európska investičná banka je väčšinovým akcionárom EIF, konkrétne vlastní 64% akcií. Je to finančná inštitúcia EÚ a predstavuje flexibilný a efektívny zdroj financovania projektov v rámci členských štátov EÚ, alebo mimo územia EÚ. Vznikla na základe článkov 129 a 130 Rímskej zmluvy, ktorá bola základným kameňom založenia Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktorá bola podpísaná v Ríme 25. marca 1957 a nadobudla platnosť 1. januára 1958. Na Slovensku sa primárne sústreďí na financovanie dlhodobých investičných projektov a to najmä v oblasti rozvoja infraštruktúry, to znamená výstavbu ciest a diaľnic, financovanie telekomunikačných projektov, výstavba a modernizácia železničných tratí a pri tom sa berie na zreteľ racionálne využívanie energetických zdrojov.²⁸

²⁶ Ministerstvo Financíí SR, dostupné na internete: <https://www.mfsr.sk/sk/medzinarodne-vztahy/medzinarodne-institucie/medzinarodne-financne-institucie/europsky-investicny-fond-eif/europsky-investicny-fond-eif.html>

²⁷ Online brožúra EIF o iniciatíve JEREMIE, dostupné na internete: https://www.eif.org/news_centre/publications/Jeremie_leaflet_files/jeremie_leaflet_sk.pdf

²⁸ Ministerstvo Financíí SR, dostupné na internete: <https://www.mfsr.sk/sk/medzinarodne-vztahy/medzinarodne-institucie/medzinarodne-financne-institucie/europska-investicna-banka-eib/europska-investicna-banka-eib.html>

Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Cieľom tejto bakalárskej práce je identifikovať, akým aktuálnym problémom čelia malé a stredné podniky v oblasti financovania a uviesť návrhy na zlepšenie financovania malých a stredných podnikov.

Objektom skúmania v druhej časti bakalárskej práce sú malé a stredné podniky, ktoré už sú vymedzené v bakalárskej práci a ich aktuálne problémy v oblasti získavania finančných zdrojov. Základným aktuálnym problémom v súčasnosti pre činnosť malých a stredných podnikov od roku 2020 je celosvetová pandémia COVID-19, ktorá si vynútila rôzne opatrenia zo strany štátov na podchytenie krízy, ktorá hrozila aj pre malé a stredné podniky, zhodnotenie prístupu k financiám a program Horizont Európa.

V časti Výsledky práce sú uvedené problémy, ktorým malé a stredné podniky čelili v oblastiach pandémie COVID-19, hodnotenia prístupu k financiám a program Horizont Európa. V oblasti pandémie COVID-19 sme si dopodrobna rozobrali opatrenia, ktoré prijali jednotlivé krajiny vo svete a na Slovensku. V oblasti hodnotenia prístupu k financiám poukazujeme na úroveň hodnôt jednotlivých ukazovateľov v rámci prístupu k financiám na Slovensku a v 27 členských štátoch Európskej únie. Pri programe Horizont Európa sme si vytýčili, čím sa zaoberá a ako podporuje malé a stredné podniky. V časti Diskusia sme vyhodnotili, ako by sa dali tieto problémy, ktorým čelia malé a stredné podniky zlepšiť.

Výsledky práce

V časti Výsledky práce sa bližšie pozrieme na aktuálne problémy, ktorým čelia malé a stredné podniky v oblasti získavania finančných zdrojov. Vybrali sme si oblasti pandémie COVID-19, hodnotenia prístupu k financiám Slovenskej republiky a 27 členských štátov Európskej únie a program Horizont Európa.

COVID-19

Na rok 2020 bol na Slovensku prvotný odhad, že nastane spomalenie ekonomického rastu, tak ako v roku 2019. Avšak v roku 2020 sa tieto prognózy ešte výraznejšie prehĺbili, keďže sa do Európy dostal nový typ koronavírusu *COVID-19*. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie sa tento vírus dostal z pôvodného miesta výskytu, z Číny, do zvyšku sveta v dôsledku globálnej migrácie obyvateľstva, a teda bolo len otázkou času, kedy sa tento typ vírusu objaví aj u nás. Tento vírus sa stal významným činiteľom v prognózach ekonomického rastu na rok 2020. Spôsobil vysokú mieru neistoty a rizika, kvôli

epidemiologickej situácii a s ňou súvisí aj ekonomická aktivita podnikateľských subjektov. Núti firmy a domácnosti adaptovať sa na nové podmienky. Pandémia primárne spôsobila šok v oblasti ponuky, práve kvôli obmedzeniu produkcie a sekundárne aj dopytový šok, pretože zákazníci sa museli rozhodnúť, čo v takej kritickej situácii naozaj potrebujú.

Úverovanie podnikového sektora zachovalo stabilnú dynamiku počas prvého, druhého a tretieho štvrťroka roku 2020. Čerpanie bankových úverov zo strany podnikateľov podporovala aj zvýšená potreba likvidity firiem, pretože podnikatelia mali prepád tržieb. Dopyt po úveroch mierne rástol aj počas štvrtého štvrťroka 2020, hlavne kvôli zvýšenej potrebe reštrukturalizácie dlhov a zvýšeného prevádzkového financovania. Avšak banky začali sprísňovať úverové štandardy prostredníctvom úverových marží. Toto sprísňovanie bolo výrazné počas prvej vlny pandémie. Počas pandémie bolo príznačné znižovanie dynamiky čerpania investičných úverov a nárast využívania prevádzkových úverov, ktoré využívali podnikatelia pre účel financovania svojich prevádzkových potrieb v dôsledku výpadku tržieb. Štátom garantované úvery taktiež podporovali úverovú aktivitu podnikov. Najvyššie zastúpenie mali garantované úvery v druhej polovici roka. V tomto čase mali garantované úvery dôležitý význam hlavne pre malé a stredné podniky, pretože dosahovali nadpolovičné zastúpenie na nových úveroch malých a stredných podnikov.²⁹

²⁹ Slovak Business Agency, Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2020, dostupné na: http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/11/Sprava-o-stave-MSP-2020_final-1.pdf

Problémy	Merná jednotka	Krajiny EÚ27	Slovenská republika
Noví zákazníci	%	21	15
Konkurencia	%	9	10
Prístup k financovaniu	%	10	8
Náklady na výrobu a prácu	%	12	11
Dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, alebo skúsených manažérov	%	19	24
Regulácia	%	12	12
Iné	%	18	19

Tabuľka 1 Porovnanie vnímania hlavného problému, ktorému čelia z pohľadu MSP z roku 2020

Zdroj: vlastné spracovanie z údajov dostupných na https://ec.europa.eu/growth/access-finance/data-and-surveys-safe_en

Podľa prieskumu z roku 2020 o prístupe k financovaniu podnikov (SAFE)³⁰, ktorú vykonáva Európska komisia v spolupráci s Európskou centrálnou bankou, kde sa sleduje vývoj v oblasti prístupu malých a stredných podnikov k financovaniu, zaznamenal, že prístup k financovaniu je považovaný ako najzávažnejší problém len v prípade 8 percent malých a stredných podnikov na Slovensku, čo vo výsledku znamená, že dostupnosť financovania trápi najmenej podnikateľov. Na úrovni 27 členských krajín Európskej únie je problém prístupu k financovaniu na úrovni 10 percent oslovených podnikateľov.

Tabuľka 2 Percentuálne vyjadrenie relevantného zdroja financovania pre MSP v krajinách EÚ27 a Slovenskej republike

Zdroje financovania	Merná jednotka	EÚ27	Slovenská republika
Financovanie z vlastných zdrojov predaja	%	26	25
Granty	%	44	18
Prečerpanie bankového účtu alebo kreditnej karty	%	50	50

³⁰ Slovak Business Agency, Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2020, dostupné na: http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/11/Sprava-o-stave-MSP-2020_final-1.pdf

Bankové úvery	%	48	41
Obchodné úvery	%	28	23
Iné úvery	%	19	20
Dlhopisy	%	2	1
Vlastné imanie	%	10	1
Lízing	%	45	50
Faktoring	%	9	7
Iné zdroje	%	4	3

Zdroj: vlastné spracovanie z údajov dostupných na https://ec.europa.eu/growth/access-finance/data-and-surveys-safe_en

Ako môžeme vidieť, malé a stredné podniky na Slovensku primárne využívajú tri základné zdroje k financovaniu svojho podnikania a to prečerpanie bankového účtu alebo kreditnej karty, konkrétne 50,49 percent, lízing so 49,7 percentami a bankové úvery vo výške 41,1 percent. V 27 členských krajinách Európskej únie sú tieto zdroje financovania zastúpené vo výške konkrétne 49,7 percent, 44,9 percent a 47,6 percent.

Podpora zo strany Európskej Únie

Podpora malých a stredných podnikov je jedným z hlavných pilierov komplexného balíka predloženého Európskou Komisiou a skupinou Európskej investičnej banky. Európska Komisia z Európskeho fondu pre strategické investície uvoľnila 1 miliardu Eur vo forme záruky pre Európsky investičný fond s cieľom stimulovať miestne banky a iných veriteľov. Týmto spôsobom sa chcelo poskytnúť likviditu najmenej 100 000 európskym podnikom. Európska Komisia oznámila 6. apríla 2020 vyčlenenie finančných prostriedkov v približnej výške 8 miliárd Eur, čím chcela doceliť poskytnutie okamžitej finančnej pomoci pre malé a stredné podniky v celej Európskej únii. V decembri 2020 dospela Európska Komisia k záveru, že založenie Celoeurópskeho záručného fondu vo výške 25 miliárd Eur, ktorý je v správe Európskej investičnej banky, určeného na podporu podnikov poznačených pandémiou COVID-19 je v súlade s pravidlami Európskej Únie o štátnej pomoci. Očakávania predpokladajú, že pomocou tohto fondu sa zmobilizuje až 200 miliárd Eur

navyše, ktoré sa budú môcť použiť na podporu malých a stredných podnikov postihnutých pandémiou COVID-19 v 27 členských štátoch Európskej Únie.³¹

Príklady krajín

V Bulharsku podpísali 6. októbra 2020 Európsky investičný fond s Raiffeisenbank dohodu o záruke vo výške 10 miliónov Eur určených na podporu malých a stredných podnikov, súkromných alebo verejných, pôsobiach v kultúrnej alebo kreatívnej oblasti. Súčasťou tejto dohody je poskytovanie úverov s lepšími podmienkami pre malé a stredné podniky, ktoré boli postihnuté pandémiou COVID-19 a vďaka nim sa im darí udržať pracovné miesta.³²

Dánsky alternatívny poskytovateľ finančných prostriedkov REinvest Finance a Európsky investičný fond podpísali dohodu o záruke 1. februára 2021, čím chceli docieľiť poskytnutie nových financií prevádzkovateľom škandinávského odvetvia filmu a televíznych seriálov, ktorých postihla pandémia COVID-19. Predpokladá sa, že dosiahnutá záruka vo výške do 26 miliónov Eur, ktorá bola odobrená Európskou Komisiou v rámci záručného mechanizmu pre kultúrne a kreatívne sektory a Európskeho fondu pre strategické investície, podporí 60 transakcií v oblastiach filmu a televíznych seriálov v Dánsku, Švédsku, Nórsku, Fínsku a na Islande, čím pomôže šíreniu kreatívneho obsahu. Finančné prostriedky určené na pomoc sú vo forme úverov preklenovacieho financovania, minimálnych záruk a úverov na vývoj obsahu prostredníctvom poskytovateľa financií.³³

Pre malé a stredné podniky pôsobiace v kultúrnych a kreatívnych oblastiach v Estónsku, Lotyšsku, Litve a Fínsku sa 14. októbra 2020 podpísala dohoda o záruke vo výške 6 miliónov Eur. Finančná podpora bola poskytnutá z Európskeho investičného fondu. Bol to prvý záručný mechanizmus pre kultúrne a kreatívne oblasti v pobaltských krajinách a Fínsku a bola sprostredkovaná veriteľovi Finora Capital z Estónska. Tento program umožňuje prístup k cenovo dostupnejším úverom. Tieto dohody boli podporené zo záručného mechanizmu Komisie pre kultúrne a kreatívne sektory, ale aj z Európskeho fondu pre strategické investície.³⁴

³¹ Oficiálna stránka EÚ, Podpora Európskych podnikov počas pandémie, dostupné online: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/supporting-european-businesses-during-pandemic_sk

³² Tamtiež

³³ Tamtiež

³⁴ Tamtiež

Banka BNP Paribas vo Francúzsku a Európska investičná banka podpísali 7. januára 2021 dohodu o podpore sekuritizácie, ktorá má podporiť francúzske malé a stredné podniky, postihnuté pandémiou COVID-19, so strednou trhovou kapitalizáciou. Táto dohoda, ktorá je v rámci Európskeho fondu pre strategické investície dáva banke BNP Paribas príležitosť poskytnúť nové úvery vo výške 515 miliónov Eur v nasledujúcich 2 rokoch. Tieto úvery sú určené na pokrytie potrieb príjemcov v oblasti peňažného toku a návratnosti investícií.³⁵

Európsky investičný fond a Európska investičná banka spísali dohodu s Commerzbank v Nemecku 30. septembra 2020 s novým zvýhodneným systémom poskytovania úverov pre nemecké malé a stredné podniky vo výške 500 miliónov Eur. Touto dohodou chcú zmierniť vplyv pandémie COVID-19 na malé a stredné podniky. Je podporovaná Európskym fondom pre strategické investície, ktorý je hlavným pilierom Investičného plánu pre Európu a jeho strategickými partnermi sú Európska investičná banka a Európska Komisia.³⁶

Maďarská nadácia pre rozvoj podnikania (Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány) a Európsky investičný fond dňa 10. marca 2021 podpísali dohodu o záruke, ktorá umožnila poskytnúť 8,2 milióna Eur na podporu malých a stredných maďarských podnikov v kreatívnej a kultúrnej oblasti. Európska komisia túto dohodu podporila v rámci záručného mechanizmu pre kultúrne a kreatívne sektory a Európskeho fondu pre strategické investície. Vďaka tejto dohode môže príjemca navýšiť úverovú kapacitu vo vzťahu k podnikom a pomáha mediálnym podnikom mať lepší prístup k financovaniu.³⁷

Alba Leasing, špecializovaná firma v Taliansku venujúca sa lízingu 19. októbra 2020 spísala dohodu s Európskou investičnou bankou o poskytnutí 490 miliónov Eur v rámci sekuritizačnej operácie financovania. Touto operáciou sa uvoľnia finančné prostriedky pre malé a stredné podniky v Taliansku vo výške 1 miliardy Eur. Týmto bude umožnené financovanie nových investícií a projektov až do 100 percentnej výšky vo všetkých hospodárskych odvetviach so špeciálnym zameraním na investície do životného prostredia. Zhruba 8000 malých a stredných podnikov v Taliansku môže získať finančnú podporu,

³⁵ Oficiálna stránka EÚ, Podpora Európskych podnikov počas pandémie, dostupné online: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/supporting-european-businesses-during-pandemic_sk

³⁶ Tamtiež

³⁷ Tamtiež

ktorej úlohou je pomôcť podnikom sa zotaviť z hospodárskej krízy spôsobenej pandémiou COVID-19.³⁸

Maltská vláda 21. decembra 2020 s Európskou investičnou bankou spísala dohodu o zvýšení finančných prostriedkov dostupných v rámci Maltskej iniciatívy na podporu malých a stredných podnikov a to využitím európskych štrukturálnych a investičných fondov programu Horizont 2020 spolu s finančnými prostriedkami Európskej investičnej banky. Táto dohoda sprístupnila ďalších 28 miliónov Eur určených na financovanie malých a stredných podnikov s výhodnými podmienkami pri znížených úrokových sadzbách a jednoduchšími podmienkami pre kolaterál. Tým sa cieľové finančné portfólio na Malte navýšilo na 118 miliónov Eur.³⁹

V Rumunsku sa dospelo k dohode o spolupráci medzi Európskou investičnou bankou a Deutsche Leasing Romania 1. februára 2021, čím sa uvoľnilo 370 miliónov Eur pre financovanie súkromného sektora. Cieľom tejto dohody je podporiť malé a stredné podniky postihnuté pandémiou COVID-19 s využitím výhodnejšieho lízingového financovania. Európsky fond pre strategické investície podporuje navýšenie investícií v poľnohospodárstve a ich zariadení, pomáhajú dlžníkom vo vidieckych oblastiach a málo rozvinutých regiónoch.⁴⁰

Španielska Banco Santander a Európska investičná banka dospeli k dohode 20. októbra 2020 o dodatočnom financovaní so zvýhodnenými podmienkami pre malé a stredné podniky, ktoré postihla pandémia COVID-19. Európsky fond pre strategické investície vyčlenil na podporu pretvorenia hospodárstva viac ako 900 miliónov Eur. Tento obnos je zameraný na investovanie do inovácií, digitalizácie, zmiernenie zmeny klímy a následnú adaptáciu. Ďalšia španielska banka Banco de Sabadell spísali dohodu s Európskou investičnou bankou 31. marca 2021 za cieľom zvýšenia poskytovania úverov malým a stredným podnikom. Finančné prostriedky boli vyčlenené do výšky 300 miliónov eur a boli podporené zárukou z Európskeho fondu pre strategické investície. Oznámenie z 27. apríla 2021 Európskeho fondu pre strategické investície predstavil program vo výške 50 miliónov Eur určený na podporu správy aktív banky Santander, ktorý poskytuje nové dlhodobé financovanie malým a stredným podnikom v Španielsku a Portugalsku. Jeho

³⁸ Oficiálna stránka EÚ, Podpora Európskych podnikov počas pandémie, dostupné online: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/supporting-european-businesses-during-pandemic_sk

³⁹ Tamtiež

⁴⁰ Tamtiež

cieľom je poskytnúť cez lízingové nástroje alternatívne finančné riešenia, a tým podporiť malé a stredné podniky postihnuté pandémiou COVID-19 a pomôcť im opäť naštartovať hospodársku činnosť.⁴¹

Opatrenia v oblasti finančných nástrojov

Vlády v krajinách sa pokúsili v období pandémie pomôcť malým a stredným podnikom opatreniami v rôznych oblastiach, ktoré by mohli spomaliť, alebo zmenšiť dopad pandémie na malé a stredné podniky. V tejto časti si bližšie priblížime opatrenia v oblasti finančných nástrojov použitých vo svete a na Slovensku.⁴²

Opatrenia v oblasti finančných nástrojov vo svete

V tejto kapitole sa zameriame na opatrenia v oblasti finančných nástrojov, ktoré boli použité v krajinách vo svete. Táto kapitola je rozčlenená do týchto podkapitol:

- Záruky za úvery,
- Priame pôžičky,
- Granty a dotácie.

Záruky za úvery

Záruky za úver sú jedným z finančných nástrojov zavedených prevažne v európskych a ázijských krajinách. Prostredníctvom záruk za úvery sa vlády snažia umožniť ľahší prístup malých a stredných podnikov k úverovému financovaniu. Prvé krajiny, ktoré zintenzívnili schémy záruk boli Rakúsko, Belgicko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Hong Kong, Čína, Írsko, Taliansko, Izrael, Kórea, Japonsko, Litva, Holandsko, Poľsko, Rumunsko, Portugalsko, Saudská Arábia, Španielsko, Singapur, Švajčiarsko a Veľká Británia. Opatrenia vlád v rámci záruk za úvery sú zamerané na⁴³:

- Nové iniciatívy,
- Dostupnosť financovania,
- Verejné záruky,

⁴¹ Oficiálna stránka EÚ, Podpora Európskych podnikov počas pandémie, dostupné online: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/supporting-european-businesses-during-pandemic_sk

⁴² Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete, Dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>

⁴³ Tamtiež

- Rozšírenie rozsahu krytia,
- Administratívne postupy.

Nové iniciatívy

Nové systémy záruk boli implementované niekoľkými krajinami v reakcii na dopad pandémie. Dánsko zaviedlo systém pre malé a stredné podniky, ktorý umožňuje vláde poskytovať záruky do 70 percent hodnoty všetkých nových bankových úverov poskytnutých malým a stredným podnikom, ktoré zaznamenali pokles prevádzkového zisku o viac ako 50 percent. Izrael zaviedol špeciálny úverový rámec pre malé a stredné podniky, ktorý poskytuje podporu zo Štátneho záručného fondu pre malé podniky. Japonsko má osobitný záručný program pre podniky postihnuté pandemiou s garanciou celej výšky úveru pre postihnuté malé a stredné podniky.⁴⁴

Dostupnosť financovania

Nemecko zdvojnásobilo objem záruk, ktoré poskytovali záručné banky na 2,5 miliardy Eur. Rakúsko zaradilo nové záruky pre malé a stredné podniky v hodnote 10 miliárd Eur až do 80 percentnej výšky úveru alebo 2,5 milióna Eur na dobu 5 rokov. Taliansko navýšilo objem záruk, ktoré poskytoval Centrálny záručný fond pre malé a stredné podniky o 1,5 miliardy Eur. Francúzsko umožňuje malým a stredným podnikom čerpať nové úvery prostredníctvom BPI France so zárukami vo výške 300 miliárd Eur. Veľká Británia poskytla na pomoc podnikateľom záruky vo výške 330 miliárd Eur.⁴⁵

Verejné záruky

V krajinách ako Nemecko, Francúzsko a Švajčiarsko sa zvýšila verejná záruka na 100 percent pre určité kategórie pôžičiek. Izrael navýšil štátne záruky na 85 percent výšky úveru a znížil kolaterál na 10 percent s dobou splatnosti až 5 rokov. Španielsko poskytuje prvú tranžu nových záruk s krytím 80 percent. Singapur zvýšil výšku krytia na 80 percent.⁴⁶

Rozšírenie rozsahu krytia

V Holandsku sa rozšíril záručný nástroj pre malé a stredné podniky, ktoré boli dotknuté pandemiou a bol im poskytnutý dodatočný zaručený úver.⁴⁷

⁴⁴ Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete, Dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>

⁴⁵ Tamtiež

⁴⁶ Tamtiež

⁴⁷ Tamtiež

Administratívne postupy

Viacero krajín sa rozhodlo zjednodušiť administratívne postupy na uľahčenie prístupu k zárukám na pôžičky. Rakúska rozvojová banka sa vzdala poplatkov za zmeny a nevyžaduje od žiadateľov podnikateľský plán. Okrem toho zaviedla zrýchlený postup, vďaka čomu môže záruky poskytnúť okamžite. Fínsko a jeho štátna finančná spoločnosť poskytovala počas obdobia pandémie úvery bezplatne. Vo Francúzsku boli vytvorené podporné tímy, ktoré pomáhali 1500 start-upom preklenúť cez krízové obdobie. Izrael skrátil čas schválenia pôžičky na 9 pracovných dní. V Poľsku a Taliansku boli zrušené poplatky za poskytnutie záruky.⁴⁸

Priame pôžičky

Poskytovanie priamych pôžičiek pre podnikateľské subjekty je jedným z rozšírených nástrojov finančnej politiky. Pre malé a stredné podniky poskytujú priame pôžičky krajiny ako napr. Rakúsko, Austrália, Kanada, Brazília, Kolumbia, Česko, Chorvátsko, Čína, Hong Kong, India, Írsko, Luxembursko, Japonsko, Litva, Malajzia, Portugalsko, Saudská Arábia, Španielsko, Slovinsko, Švajčiarsko, Veľká Británia, Thajsko. Opatrenia v tejto oblasti sú primárne zamerané na⁴⁹:

- Nové úverové schémy,
- Špecifický sektor,
- Zvýšenie objemu financovania existujúcich úverových schém,
- Uľahčenie prístupu k financovaniu a zjednodušenie podmienok.

Nové úverové schémy

Krajiny ako Rakúsko, Česko a Chorvátsko vytvorili osobitné úverové fondy určené na pomoc malým a stredným podnikom pri získavaní prevádzkového kapitálu. Vláda v Austrálii zaviedla investičný stimul na podporu obchodných investícií a hospodárskeho rastu na obmedzenú dobu 15 mesiacov. Írsko vytvorilo na krytie prevádzkových potrieb podnikov novú úverovú schému vo výške 200 miliónov Eur. Veľká Británia poskytuje pre malé a stredné podniky, ktoré boli nútené prerušiť prevádzku, nový úver do výšky 1,2 milióna Eur. Spojené štáty americké pre malé a stredné podniky vytvorili úverovú schému

⁴⁸ Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete, Dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>

⁴⁹ Tamtiež

v objeme 367 miliárd dolárov. Tento program zaručuje bezúročné pôžičky až do výšky 10 miliónov dolárov na prevádzkové potreby podnikov.⁵⁰

Špecifický sektor

Poniektoe krajiny svoju pozornosť zameriavajú na podporu špecifických sektorov. Napríklad Kolumbia podporuje svoje najviac postihnuté odvetvia, a to sú cestovný ruch a letectvo. Rakúsko vyčlenilo prostriedky na pôžičky pre hotely, ktoré mali viac ako 15 percentnú stratu tržieb. Brazília vytvorila úverovú linku na prevádzkové potreby malých a stredných podnikov, ktoré pôsobia v oblasti cestovného ruchu a služieb a popri tom zjednodušila administratívny proces. Španielsko utvorilo úverový rámec vo výške 400 miliónov Eur pre cestovný ruch a dopravu.⁵¹

Zvýšenie financovania existujúcich úverových schém

Zväčša tie krajiny, ktoré nevytvárali nové úverové schémy spravili opatrenia, ktoré spôsobili zvýšenie množstva finančných prostriedkov, ktoré sa dajú získať z už existujúcich úverových schém. Japonsko zvýšilo objem poskytovaných prostriedkov na 1,6 bilióna JPN. O náhradu úrokov a požičiavanie bez zaistenia môžu zažiadať len tie malé a stredné podniky, ktoré zaznamenali pokles tržieb o viac ako 15 percent. Luxembursko zabezpečuje finančnú pomoc malým a stredným podnikom, ktoré čelia finančným ťažkostiam cez nástroje určené na pomoc v mimoriadnej situácii. Touto pomocou sa pokrýva ušlý príjem a prevádzkové náklady spojené s výplatou miezd a nájomného. Tento úver sa poskytuje až do výšky 500 000 Eur.⁵²

Uľahčenie prístupu k financovaniu a zjednodušenie podmienok

Niektoré krajiny OECD zjednodušili postupy a podmienky za účelom uľahčenia prístupu malých a stredných podnikov k financovaniu vďaka opatreniam spojeným s priamym poskytovaním pôžičiek. Napríklad Kanadská obchodná a rozvojová banka poskytuje pôžičku malým a stredným podnikom do výšky 100 000 CAD online do 48 hodín od schválenia.⁵³

⁵⁰ Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete, Dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>

⁵¹ Tamtiež

⁵² Tamtiež

⁵³ Tamtiež

Granty a dotácie

Viacero krajín sa rozhodlo pomôcť malým a stredným podnikom tým, že im poskytnú priamu finančnú podporu jednorazovou dotáciou alebo oslobodením od dane. Tak ako v prípade priamych pôžičiek, tak aj granty a dotácie sa poskytujú dvomi spôsobmi – či už prostredníctvom existujúcich finančných nástrojov, alebo zavedením nových. Čile využila existujúci program a od apríla 2020 poskytuje dotácie podnikom v oblasti cestovného ruchu. Francúzsko vytvorilo fond solidarity na podporu malých podnikov s problémami v cash-flow. V Kórei vznikol núdzový fond, ktorý poskytuje priame finančné prostriedky malým a stredným podnikom na udržanie pracovných miest. Belgicko poskytuje malým a stredným podnikom v núdzi priamu podporu v rozmedzí od 1300 do 1600 Eur mesačne. V Dánsku malé a stredné podniky s poklesom tržieb o viac ako 30 percent, od štátu získajú až 75 percent stratených príjmov a dostanú pomoc na pokrytie niektorých fixných nákladov. Nemecko na priamu podporu malých a stredných podnikov poskytuje dotáciu 10 miliárd Eur. V regióne Bavarska sa ponúka pre malé a stredné podniky finančná pomoc vo výške 5000 až 30000 Eur. Veľká Británia pre malé a stredné podniky zaviedla oslobodenie od dane do výšky 3000 až 10000 libier. Okrem toho ponúka granty pre maloobchodné podniky, pohostinstvá a podniky služieb telesnej pohody, zábavných a voľnočasových aktivít so základom dane v rozpätí od 15000 až 51000 libier. Škótsko ponúka granty vo výške najmenej 3000 libier malým podnikom v oblastiach s najväčším dopadom COVID-19.⁵⁴

Opatrenia v oblasti finančných nástrojov na Slovensku

V tejto časti bakalárskej práce sa zameriame na konkrétne opatrenia, ktoré prijala Vláda Slovenskej republiky na riešenie fungovania malých a stredných podnikov na Slovensku na zvládnutie dopadov pandémie COVID-19. Primárne sa týkajú bankových záruk a zaručených úverov na zmiernenie dopadov pandémie. Okrem toho sa poskytujú aj dotácie na úvery vo forme bonifikácie úroku.⁵⁵

Záruky za úvery

Slovenská republika poskytuje záruky za úvery poskytnuté bankou a úhrady úrokov z úveru poskytnutého bankou. Poskytovateľom tejto pomoci je Ministerstvo financií Slovenskej republiky a jej sprostredkovateľmi sú EXIMBANKA a Slovenská záručná

⁵⁴ Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete, Dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>

⁵⁵ Tamtiež

a rozvojová banka. Od apríla 2020 poskytuje Slovenská záručná a rozvojová banka prevádzkový úver „*Podnikateľ 2020*“, ktorého cieľom je zmiernenie negatívnych následkov pandémie na podporu udržania prevádzky malých a stredných podnikov poskytnutím finančnej pomoci Ministerstva financií Slovenskej republiky v podobe záruky za úver poskytnutý bankou a úhrady úroku z úveru poskytnutého bankou. Pre získanie bezúročného úveru musia podnikatelia splniť niekoľko podmienok. Po dobu minimálne jedného roka udržať podnikateľskú činnosť, udržať zamestnanosť a na konci obdobia nesmú mať dlhy na sociálnych a zdravotných odvodoch. Výška individuálnej záruky je 80 percent zostatku istiny úveru. Oznámená výška poskytnutých bankových záruk predstavuje 500 miliónov Eur mesačne. Okrem zmieneného, Ministerstvo financií Slovenskej republiky a Slovak Investment Holding zaradili novú schému bankových záruk a úrokových dotácií s názvom „*antikorona záruka*“. Tento program sa skladá zo záruk pre finančné inštitúcie, ktoré následne budú poskytovať zvýhodnené preklenovacie úvery malým a stredným podnikom, ktoré ak si udržia zamestnanosť, tak môžu byť kombinované aj s úrokovou dotáciou na zníženie úrokových sadzieb, a tá môže byť poskytnutá do výšky 4 percent. Bankovní klienti tak môžu využívať zvýhodnené úvery do výšky 1,2 milióna Eur. Celkovo banky poskytnú v tejto úverovej schéme úvery vo výške viac ako 80 miliónov Eur. Jedna z ďalších foriem nepriamej finančnej pomoci je preklenovací „*COVID úver*“, ktorý poskytuje EXIMBANKA, určený pre vývozcov a jeho účelom je preklenutie prechodného nedostatku prevádzkových zdrojov. Výška prevádzkového úveru je najviac 500000 Eur, pričom nesmie presiahnuť 50 percent celkového obratu malého a stredného podniku za rok 2019.⁵⁶

Granty a dotácie

Dotácie pre podnikateľov poskytuje vláda Slovenskej republiky v dvoch podobách a to vo forme bonifikácie úroku pri úveroch pre malé a stredné podniky alebo paušálneho príspevku SZČO bez príjmu. Bonifikáciu v celej výške úroku je možné poskytnúť malému zamestnávateľovi zo štátneho rozpočtu, ak udrží zamestnanosť, ktorá je určená v zmluve o úvere a na konci tohto obdobia nebude mať záväzky na sociálnom poistení, na povinných príspevkoch na starobné dôchodkové sporenie alebo na poistnom na povinné verejné zdravotné poistenie po lehote splatnosti voči Sociálnej poisťovni, alebo zdravotnej poisťovni nad výšku určenú v zmluve o úvere.⁵⁷ Ako sme sa dozvedeli, vo svete sa používajú rôzne

⁵⁶ Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete, Dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>

⁵⁷ Tamtiež.

iné formy grantov a dotácií. Na Slovensku bol počas pandémie COVID-19 problém v gastropriemysle, kedy museli byť prevádzky zatvorené, respektíve nemohli v nich konzumovať zákazníci. Môžeme byť toho názoru, že ak by sa zvolil lepší, konkrétnejší druh pomoci v oblasti grantov a dotácií, malým a stredným podnikom v tomto odvetví by sa určite ľahšie dýchalo.

SBAfE – Prístup k financiám

Podľa *Oznámenia komisie Európskemu parlamentu, rade, európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov – Najskôr myslieť v malom, Iniciatíva Small Business Act pre Európu - z 25.6. 2008* by členské krajiny Európskej únie mali uľahčiť malým a stredným podnikom prístup k financiám, najmä k rizikovému kapitálu, mikroúverom a mezanínovému financovaniu a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií. Ako druhý najzávažnejší problém po administratívnej záťaži označujú európske malé a stredné podniky nedostatok kapitálu. Získavanie kapitálu je problémom najmä pre začínajúce malé a stredné podniky, ktoré majú nedostatočný vlastný kapitál a nemajú akúkoľvek úverovú históriu. Cieľom iniciatívy je identifikovať možné zlyhania na trhu, ktoré sa týkajú finančných nástrojov pre malé a stredné podniky, rozvíjať európske trhy s rizikovým kapitálom, zlepšovať prístup malých a stredných podnikov k mikroúverom a mezanínovému financovaniu a popri tom vytvoriť nové produkty a služby určené pre malé a stredné podniky. Dôležitý aspekt, ktorému treba venovať pozornosť je šírenie osvedčených praxí výberu vhodného spôsobu financovania. Veľký problém v krajinách Európskej únie je oneskorenie platieb. Podľa Európskej komisie musia malé a stredné podniky čakať na úhrady od svojich odberateľov v priemere 20 až 100 dní. Nesúlad v dobe inkasa pohľadávok a dobe úhrady záväzkov môže pre malé a stredné podniky spôsobiť závažné finančné ťažkosti v cash-flow, ktoré môžu skončiť až platobnou neschopnosťou. Cieľom krajín Európskej únie v oblasti financovania teda je⁵⁸:

- Za pomoci nástrojov, ktoré kombinujú dlh a vlastný kapitál a popri rešpektovaní pravidiel udeľovania štátnej pomoci vyvinúť nové finančné programy,

⁵⁸ Slovak Business Agency, Audit hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku v roku 2020, dostupné online: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2022/03/Audit-hodnotenia-uplatňovania-princípov-SBAfE-na-Slovensku-v-r.2020.pdf>

- Odstrániť regulačné a daňové prekážky brániace fondom rizikového kapitálu investovať na jednotnom trhu za rovnakých podmienok ako domáce fondy,
- Zabezpečiť, že zdaňovanie ziskov spoločnosti bude podporovať investície,
- Využívať v plnej miere dostupné prostriedky z programov politiky súdržnosti a európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

Ukazovateľ	Merná jednotka	2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Celkový čas potrebný na získanie platby	Deň	23,33	33,36	19,00	35,00	-	-
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,12	9,68	3,50	9,60	10,22	14,84
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	13,36	6,51	11,5	8,10	8,84	7,54
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	19,21	14,90	12,50	10,90	15,62	14,05
Dostupnosť finančných zdrojov	Bod	2,85	2,86	2,72	2,90	2,83	2,84
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	16,10	32,00	15,70	30,89	17,67	44,37
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6 mesiacoch	%	3,20	8,00	2,58	7,50	5,10	24,22
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	79,81	50,80	80,03	51,40	80,66	50,80
Zlyhané úvery MSP	%	5,68	8,74	4,54	-	4,60	-
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,00	2,85	2,89	2,89	2,60	-

Tabuľka 3 Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2018 – 2020

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business, EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB a OECD

Audit, skúmal dodržiavanie daných cieľov na Slovensku a porovnával ich s hodnotami členských štátov Európskej únie. *Celkový čas potrebný na získanie platby* je na Slovensku nižší, ako priemer členských krajín Európskej únie. Zatiaľ čo v roku 2018 sa na Slovensku čakalo priemerne 23,33 dňa, priemer členských štátov bol 33,36 dňa a v roku 2019 to bolo na Slovensku ešte lepších 19,00 dňa a v členských krajinách sa výsledok zhoršil na 35,00 dňa. Audit teda preukázal, že na Slovensku uskutočnili kroky, ktoré sprístupňujú finančné zdroje pre malé a stredné podniky rýchlejšie. Ukazovateľ *dostupnosti finančných zdrojov* nám hovorí, že dostupnosť finančných zdrojov na Slovensku a v členských krajinách Európskej Únie je vnímaná celkom porovnateľne. V období troch rokov sa *úroková miera bankových úverov* približuje k európskemu priemeru. Problémom bola vyššia úroveň *zamietnutých žiadostí o bankový úver*, čo sa v roku 2020 v porovnaní s rokom 2018 zlepšilo, zrejme v dôsledku pandémie COVID-19, kedy sa začalo prihliadať na zjednodušenie prístupu malým a stredným podnikom k bankovým úverom. Tento istý názor môžeme použiť v oblasti *ochoty poskytovania úverov bankami*, keďže v roku 2018 indikovalo zhoršenie 11,12 percent respondentov, ale v roku 2019 to bolo už iba 3,50 percent, čo znamená výrazné zlepšenie. V porovnaní s členskými štátmi Európskej únie sme boli v rokoch 2019 a 2020 pod ich priemerom. V prípade *prístupu k verejnej finančnej podpore* indikovalo zhoršenie v roku 2018 skoro 20 percent respondentov, čo tvoril najväčší rozdiel oproti členským krajinám Európskej Únie v rozmedzí rokov 2018-2020, skoro o 5 percent. V rokoch 2019 a 2020 to bol skoro rovnaký rozdiel, konkrétne 1,60 a 1,55 percent.. Slovenské malé a stredné podniky uprednostňujú tradičné zdroje financovania pred alternatívnymi možnosťami financovania, čo môžeme vidieť v ukazovateli *Podiel bankových úverov malých a stredných podnikov na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov*, kde Slovenské malé a stredné podniky majú o 30 percent viac takýchto úverov ako zdroj financovania ich podnikania. Ukazovateľ *malých a stredných podnikov, ktoré využili granty, alebo zvýhodnené úvery v posledných 6 mesiacoch* vypovedá o tom, že na Slovensku oproti členským krajinám Európskej únie podniky veľmi nevyužívali tento spôsob financovania ich činnosti, na čo vieme nadviazať ukazovateľom *malých a stredných podnikov, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery ako relevantný zdroj financovania*, kde v priebehu rokov 2018-2020 bolo toto zastúpenie takmer o polovicu nižšie ako v členských štátov Európskej únie.

Horizont Európa

Predchodcom programu Horizont Európa bol program Horizont 2020, ktorý fungoval v programovom období 2014-2020 s rozpočtom zhruba 80 miliárd Eur. Vďaka nemu sa financujú projekty malých a stredných podnikov v oblastiach vedy, výskumu a inovácií. Jeho oficiálnym nástupcom je Horizont Európa, ktorý sa uplatňuje v programovom období 2021-2027. Jeho úlohou je zaistiť krátkodobé a dlhodobé financovanie malých a stredných podnikov v oblastiach výskumu a inovácií v spojitosti s aktuálnymi problémami ako sú zmena klímy, pandémie, alebo digitalizácia. Rozpočet programu Horizont Európa je vo výške 95,5 miliardy Eur a taktiež do neho spadá 5,4 miliardy Eur z plánu obnovy Európskej Únie pre budúce generácie a dodatočná investícia 4 miliárd Eur z Viacročného finančného rámca Európskej Únie. Program Horizont Európa má tri hlavné piliere:⁵⁹

- Excelentná veda,
- Globálne výzvy a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu,
- Inovatívna Európa.

Excelentná veda

S pomocou Európskej rady pre výskum by sa mali podporovať projekty v oblasti výskumu na hraniciach poznania, ktoré určia a riadia samotní výskumní pracovníci. Do financovania tohto programu spadajú aj štipendiá a výmeny výskumníkov v rámci akcií Marie Curie-Sklodowskej, ktoré sa orientujú na podporu medzinárodnej mobility a otvára možnosti v oblasti výskumu.⁶⁰ Investovať v rámci tohto piliera by sa malo aj do výskumnej infraštruktúry.⁶¹

Globálne výzvy a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu

Primárny cieľ v rámci tohto piliera je podpora priemyselných technológií a transformáciu priemyslu. Skladá sa z týchto častí, teda klastrov⁶²:

- Zdravie,

⁵⁹ Spravodajstvo Európskeho parlamentu, Horizon Europe, dostupné online: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20210422IPR02604/parlament-schvalil-vyskumny-program-horizont-europa-na-roky-2021-2027>

⁶⁰ ERA Portal, Akcie Marie Curie Sklodowskej, dostupné online: <https://eraportal.sk/horizont-2020/excelentna-veda/akcie-marie-sklodowska-curie/>

⁶¹ Spravodajstvo Európskeho parlamentu, Horizon Europe, dostupné online: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20210422IPR02604/parlament-schvalil-vyskumny-program-horizont-europa-na-roky-2021-2027>

⁶² Portál európskej komisie, Brožúra Horizon Europe 2020, dostupné online: https://eraportal.sk/wp-content/uploads/2020/12/Horizon_Europe_final.pdf

- Kultúra, tvorivosť a inkluzívna spoločnosť,
- Civilná bezpečnosť pre spoločnosť,
- Digitalizácia, priemysel a vesmír,
- Klíma, energetika a mobilita,
- Potraviny, biohospodárstvo, prírodné zdroje, poľnohospodárstvo a životné prostredie.

Inovatívna Európa

Hlavný plán tretieho piliera je podpora prelomových riešení, ktoré majú dopomôcť budovaniu trhu a ekosystémov prinášajúcich inovácie. Na presadenie týchto cieľov slúžia Európska rada pre inovácie, opatrenia v rámci Európskych inovačných ekosystémov a Európskeho inovačného a technologického inštitútu.⁶³ Očakáva sa prínos v oblasti trhových príležitostí, podpory integrácie podnikov, výskumu, vysokoškolského vzdelávania a podnikania.⁶⁴

Implementácia Horizont Európa

Cieľom Horizontu Európa je zjednodušiť pravidlá na zapojenie sa do programu a zvýšiť transparentnosť a prepojenosť medzi jednotlivými programami. Zmenami by mali prejsť elektronické kroky ako sú podávanie projektového návrhu, príprava grantovej zmluvy, podpísanie, komunikácia s partnermi projektu a Európskou Komisiou, ktoré sú naďalej sprostredkované portálom Funding and Tenders, čím sa má zlepšiť ich funkcionálnosť. Tak ako v Horizonte 2020, tak aj v Horizonte Európa môžu žiadatelia žiadať o grant a podľa zvoleného typu sa následne odvíja výška podpory, hodnotiace kritéria a taktiež rozsah oprávnených aktivít.⁶⁵ Tieto typy sú:

- Inovačné aktivity,
- Výskumné a inovačné aktivity,
- Koordinačné a podporné aktivity.

⁶³ Portál európskej komisie, Brožúra Horizon Europe 2020, dostupné online: https://eraportal.sk/wp-content/uploads/2020/12/Horizon_Europe_final.pdf

⁶⁴ Spravodajstvo Európskeho parlamentu, Horizon Europe, dostupné online: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20210422IPR02604/parlament-schválil-vyskumny-program-horizont-europa-na-roky-2021-2027>

⁶⁵ Portál európskej komisie, Brožúra Horizon Europe 2020, dostupné online: https://eraportal.sk/wp-content/uploads/2020/12/Horizon_Europe_final.pdf

Inovačné aktivity

Projekty spadajúce do tejto kategórie sa majú zaoberať výrobnými zámermi a navrhovaním nového alebo lepšieho produktu, procesu alebo ponúkanej služby. Medzi ne patrí aj tvorba prototypu, testovanie, zavedenie na trhu, overovanie procesov v sériovej výrobe a podobne. Výška poskytovanej podpory je 70 percent a neziskovým organizáciám až do výšky 100 percent.⁶⁶

Výskumné a inovačné aktivity

Žiadatelia v rámci tejto oblasti sa orientujú na overenie uskutočniteľnosti nových alebo vylepšených výrobkov, procesov, služieb alebo riešení v oblasti základného výskumu a aplikovaného výskumu, vývoja technológie, testovania až po skúšku prototypu v laboratórnych alebo simulovaných podmienkach. Výška poskytovanej podpory je 100 percent.⁶⁷

Koordinačné a podporné aktivity

Pod túto kategóriu spadajú projekty spojené so štandardizáciou, networkingom, zdieľaním a využitím výsledkov projektu a tvorbou povedomia o výrobku, procese alebo službe. Výška poskytovanej podpory je vo výške 100 percent.⁶⁸

Diskusia

V súčasnej dobe je celý svet poznačený od roku 2020 najdrastickejšou hospodárskou krízou v dôsledku pandémie COVID-19. Od prvých dní pandémie COVID-19 prijímala EÚ opatrenia na riešenie krízy. Zaviedla okamžité opatrenia na mobilizáciu rozpočtu EÚ a na umožnenie maximálnej flexibility pri uplatňovaní rozpočtových pravidiel a pravidiel štátnej pomoci. V apríli 2020 EÚ predložila *balík opatrení núdzovej podpory* v hodnote 540 miliárd EUR určený na podporu pracovných miest a pracovníkov, podnikov a členských štátov. Spoločné úsilie EÚ vyústilo do zriadenia fondu obnovy a dňa 27.5.2020 Európska komisia predstavila Plán obnovy pre Európu s cieľom riešiť sociálno-ekonomické dôsledky pandémie COVID-19 prostredníctvom jej hlavných politík, najmä prostredníctvom *Európskej zelenej dohody, digitálnej revolúcie a odolnosti*.⁶⁹

⁶⁶ Portál európskej komisie, Brožúra Horizon Europe 2020, dostupné online: https://eraportal.sk/wp-content/uploads/2020/12/Horizon_Europe_final.pdf

⁶⁷ Tamtiež

⁶⁸ Tamtiež

⁶⁹ Európska komisia, Analýza plánu obnovy a odolnosti Slovenska, dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52021SC0161>

Ako vieme, dňa 3.7.2021⁷⁰ boli schválené prvé finančné prostriedky EÚ z fondu obnovy pre 12 krajín EÚ medzi nimi aj pre SR. 12 krajín EÚ, medzi nimi aj Slovensko, dostalo zelenú na využívanie finančných prostriedkov EÚ určených na podporu obnovy a odolnosti, aby zmiernili dopady pandémie COVID-19 a budovali svoje hospodárstva a pomohli sa zotaviť z dôsledkov pandémie COVID-19.

Plán obnovy SR obsahuje oblasti, ktorých cieľom je posilnenie postavenia MSP, odstránili nedostatky MSP a prijali nové reformy, ktoré prispievajú k dobre fungujúcemu jednotnému trhu so silnými MSP.⁷¹

V oblasti konkurencieschopnosti musí vláda SR v spolupráci s EÚ v kontexte pandémie napomáhať k štrukturálnym zmenám, ktoré budú potrebné na to, aby sa slovenská ekonomika adaptovala na novú situáciu po odznení krízy.

Riešenie postavenia a fungovania MSP na Slovensku je zakotvené aj Programovým vyhlásení vlády SR na roky 2020 – 2024 ktorá sa zaviazala vytvárať priaznivé podnikateľské podmienky v duchu jednoduchých zákonov s nízkym administratívnym, finančným a regulačným zaťažením. V kontexte podnikateľského prostredia naviazaného na malé a stredné podniky sa v aktuálnom Programovom vyhlásení vlády SR uvádza záväzok vytvárania priaznivého prostredia pre rozvoj MSP a prihliadanie na uplatňovanie princípu „Najprv myslieť v malom“.⁷²

V prípade prístupu k financiám by sa mali malí a strední podnikatelia na Slovensku viac orientovať na verejné granty, ktoré sú im poskytované. Sú to granty, ktoré sú „šité na mieru“ ich požiadavkám, a tým by sa znížilo množstvo úverov, ktoré si malí a strední podnikatelia berú v bankách. Čím skôr malí a strední podnikatelia budú poberať granty z verejných zdrojov, tým skôr budú mať s nimi inštitúcie poskytujúce tieto granty skúsenosti, respektíve históriu poberania grantov, a ak budú spĺňať požiadavky, budú im tieto granty v budúcnosti jednoduchšie vyplateľné.

Horizont Európa predstavuje najmodernejšie riešenie pre všetky malé a stredné podniky, keďže Európska Únia sa čoraz viac orientuje na udržateľnosť výroby a práve preto

⁷⁰ Európska komisia, Plán obnovy, dostupný online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-recovery-plan/>

⁷¹ Európska komisia, Analýza plánu obnovy a odolnosti Slovenska, dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52021SC0161>

⁷² Slovak Business Agency, Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2020, dostupné na: http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/11/Sprava-o-stave-MSP-2020_final-1.pdf

podporuje inovácie v oblasti výroby produktov. Na výrobu týchto produktov je možné využiť financovanie formou grantu, v prípade zapojenia svojho projektu do programu Horizont Európa. Ak sa produktu na trhu bude dariť, malí a strední podnikatelia tým získajú ďalšie finančné zdroje z predaja produktu, a teda rozhodnutie zapojenia sa do programu Horizont Európa vyznieva veľmi pozitívne. Malí a strední podnikatelia by teda mali najprv obrátiť svoju pozornosť na dobrý nápad na zaujímavý produkt s udržateľným spôsobom výroby, navrhnuť a podať projekt a zažiadať o grant, čím by sa vyriešil ich problém so získavaním finančných zdrojov vo výrobnom procese.

Záver

Na záver by som chcel zdôrazniť a poukázať na význam a udržateľnosť fungovania malých a stredných podnikov pri riešení aktuálnych problémov malých a stredných podnikov pri získavaní finančných prostriedkov.

Ako sme sa v priebehu bakalárskej práce dozvedeli malé a stredné podniky obľubujú tradičnú formu financovania, ako sú napríklad bankové úvery. Počas pandémie COVID-19, ktorá predstavovala veľký problém pre malé a stredné podniky, nakoľko vyžadovala vo väčšine prípadov zatvorenie prevádzok, problémy s logistikou, ale aj problémy s financovaním, malo veľa krajín opatrenia, ktoré sa dotýkali bankových úverov ale aj rôznych záruk. Na druhej strane, prijaté opatrenia počas pandémie zjednodušili administratívne požiadavky na podnikateľské subjekty, čo podporilo malé a stredné podniky v poberaní ďalších úverov. Odpoveďou pre problémy s pandemiou COVID-19 je *Plán Obnovy Európskej Únie*, ktorý cielene pomáha malým a stredným podnikom preklenúť cez toto obdobie, a zároveň, naštartovať nový spôsob udržateľnej výroby.

V časti prístupu k financiám sme zistili, že na Slovensku je akási nechuť k verejným grantom, ktoré sú poskytované pre podnikateľské subjekty a radšej sa malí a strední podnikatelia sústreďujú na tradičné formy financovania. Toto je aj dôvodom, prečo je na Slovensku tak vysoký podiel bankových úverov na financovaní podniku. Čím skôr malé a stredné podniky začnú poberať granty, tým skôr by sme sa priblížili k európskemu priemeru a ľahšie by sa tvorila európska spolupráca medzi slovenskými malými a strednými podnikmi a európskymi inštitúciami alebo inými podnikmi.

Nakoniec sme sa pozreli na program Horizont Európa, ktorý je pokračovateľom programu Horizont 2020. Prikláňam sa k názoru, že problém, ktorý predstavuje tento program je ten, že malé a stredné podniky o ňom veľa nevedia, a pritom im môže nadmieru pomôcť pri pretvorení ich výrobného procesu, keďže podporuje inovácie v odvetví výroby a kladie na prvé miesto udržateľnosť. Udržateľnosť je budúcnosťou Európskej únie, a teda ak chcú malé a stredné podniky držať krok s nárokmi od spoločnosti, mali by silno zvážiť zapojenie sa do tohto programu.

Cieľom mojej práce je poukázať na to, že malé a stredné podniky sú hlavnou hnacou ekonomickou silou štátov v Európskej únii a aj vo svete. Nesmieme či už ako spoločnosť,

alebo samotné vlády dovoliť, aby sa týmto podnikateľským subjektom nedostávala dostatočná finančná podpora, či už v problematických obdobiach alebo v čase, kedy sa všetkým darí. Čím viac sa bude dariť malým a stredným podnikom, tým sa bude viac dariť aj obyvateľom, ktorí to pocítia na zlepšených produktoch a službách, ktoré sú im poskytované, v dôsledku zvýšenej konkurencie.

Zoznam použitej literatúry

1. **Agency, Slovak Business.** *Správa o stave malého a stredného podnikania na Slovensku 2020.* Bratislava : Slovak Business Agency, 2020.
2. **Bank, The World.** SME Finance. *The World Bank.* [Online]
<https://www.worldbank.org/en/topic/sme/finance>.
3. **Zákon č. 513/1991 z Obchodného zákonníka.** *Obchodný zákonník.*
4. **Majdúchová, H. a Neumannová, A.** *Podnikové hospodárstvo pre manažérov.* Bratislava : IURA EDITION, 2008. s. 27. 978-80-8078-200-9.
5. **Sedlák, M. a kolektív.** *Podnikové hospodárstvo.* Bratislava : IURA EDITION, 2007. s. 64. 970-80-8078-093-7.
6. **Vlachynský, K. a kol.** *Podnikové financie.* Bratislava : IURA EDITION, 2006. s. 53-56. 80-8078-029-3.
7. **Chapčáková, A. a kol.** *Podnikanie v malých a stredných podnikoch.* Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2010. 9788055501475.
8. **Veber, J. a Srpová, J. a kol.** *Podnikání malé a střední firmy.* Praha : Grada, 2008. 8024824096.
9. **Marková, H.** *Daňové zákony.* Praha : Grada, 2005. 8024710455.
10. **Veber, J. a Srpová, J. a kol.** *Podnikání malé a střední firmy.* Praha : Grada, 2012. 9788024745206.
11. **Lisý, J. a kol.** *Ekonomía.* Bratislava : Iura edition, 2002. 80-89047-35-1.
12. **Vlachynský, K. a kol.** *Podnikové financie - 1. časť.* Bratislava : ALFA, 1993. 80-05-01137-7.
13. **Fetisovová, E., Vlachynský, K. a Sirotko, V.** *Financie malých a stredných podnikov.* Bratislava : Wolters Kluwer, 2004. 8089047874.
14. **Belanová, K.** *Teória a politika podnikateľských financií.* Bratislava : EKONÓM, 2010. 9788022531092.
15. **komisia, Európska.** Európske štrukturálne a investičné fondy. *Európska komisia.* [Online] <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding->

opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_sk.

16. SR, Ministerstvo Financií. Európsky investičný fond. *Ministerstvo Financií SR - Medzinárodné finančné inštitúcie*. [Online] <https://www.mfsr.sk/sk/medzinarodne-vztahy/medzinarodne-institutcie/medzinarodne-financne-institutcie/europsky-investicny-fond-eif/europsky-investicny-fond-eif.html>.

17. Fund, European Investment. JEREMIE - brožúra. *European Investment Fund - JEREMIE*. [Online] https://www.eif.org/news_centre/publications/Jeremie_leaflet_files/jeremie_leaflet_sk.pdf.

18. SR, Ministerstvo Financií. Európska investičná banka. *Ministerstvo Financií SR - Medzinárodné finančné inštitúcie*. [Online] <https://www.mfsr.sk/sk/medzinarodne-vztahy/medzinarodne-institutcie/medzinarodne-financne-institutcie/europska-investicna-banka-eib/europska-investicna-banka-eib.html>.

19. EÚ, Oficiálna stránka. Podpora Európskych podnikov počas pandémie. *Oficiálna stránka EÚ*. [Online] https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/supporting-european-businesses-during-pandemic_sk.

20. Agency, Slovak Business. Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku v roku 2020. *Slovak Business Agency*. [Online] <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2022/03/Audit-hodnotenia-uplatňovania-princípov-SBAfE-na-Slovensku-v-r.2020.pdf>.

21. —. Prehľad a porovnanie opatrení prijatých pre MSP v dôsledku pandémie COVID-19 v SR a vo svete. *Slovak Business Agency*. [Online] <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/06/Prehľad-a-porovnanie-opatrení-prijatých-pre-MSP-v-dôsledku-pandémie-COVID-19-v-SR-a-vo-svete.pdf>.

22. parlamentu, Spravodajstvo Európskeho. Horizon Europe. *Spravodajstvo Európskeho parlamentu*. [Online] <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20210422IPR02604/parlament-schvalil-vyskumny-program-horizont-europa-na-roky-2021-2027>.

23. ERA, Portal. Akcie Marie Curie Skłodowskiej. *Portal ERA*. [Online]
<https://eraportal.sk/horizont-2020/excelentna-veda/akcie-marie-sklodowska-curie/>.

24. komisie, Portál európskej. Brožúra o programe Horizon Europe. *Portál európskej komisie*. [Online] https://eraportal.sk/wp-content/uploads/2020/12/Horizon_Europe_final.pdf.

25. komisia, Európska. Analýza plánu obnovy a odolnosti Slovenska. *Európska komisia*. [Online] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52021SC0161>.

26. —. Plán obnovy. *Európska komisia*. [Online]
<https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-recovery-plan/>.

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Porovnanie vnímania hlavného problému, ktorému čelia z pohľadu MSP z roku 2020	23
Tabuľka 2 Percentuálne vyjadrenie relevantného zdroja financovania pre MSP v krajinách EÚ27 a Slovenskej republike.....	23
Tabuľka 3 Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2018 – 2020	36